

Gazdaság és társadalom

Tudományos konferencia Szegeden

A gazdaság és társadalom viszonya a szocializmus építésének jelenlegi időszakában címmel tegnap Szegeden megkezdte munkáját az MSZMP KB Társadalomtudományi Intézete és a JATE Marxizmus—Leninizmus Központi Tanszékcsoportja által szervezett tudományos konferencia.

Kristó Gyula, az egyetem rektora megnyitójában kiemelte, hogy több intézmény és több szakterület dolgozóinak sokszínű megközelítésben törekedtek megragadni a gazdaság és a társadalom bonyolult kölcsönhatásának néhány fontos összefüggését. A kutatókollektíva jó eredménnyel reagált a szocializmus fejlődésében korszakképeket sejtető jelenségekre, a növekedés lelassulásában, valamint az azt kísérő társadalmi-gazdasági feszültségekben megnyilvánuló kihívásokra.

Nem véletlen a cím: „A gazdaság társadalmisága” — hangsúlyozta Halay Tibor a Társadalomtudományi Intézet igazgatóhelyettese előadásának indító mondataiban. A gazdaság társadalmi környezete szóhasználat azt sejteti, hogy a két szféra egymástól elkülönül, holott a gazdaság alrendszerének része a társadalom egészének, mint totalitásnak. Másrészt minden úgynevezett nem gazdasági folyamat feltétel és hatást jelent a gazdaság számára. A hetvenes évek első felének gazdasági konjunktúrája eltakarta a társadalmi feszültségeket, azok néhány központi intézkedés-

sel kezelhetőnek tűntek. Az évtized végétől, a gazdasági egyensúlytalanság állapotában a társadalmi feszültségek — egyenlőtlenség, a főmunkaidőben végzett munka relatív leértékelődése stb. — élesebben törtek a felszínre és komplexebb politikai-ideológiai reagálást tettek halaszthatatlanná.

„A gazdasági hatékonyság és a szocialista értékek viszonyáról” címmel tartott előadásában Nagy Lajos tanszékvezető egyetemi tanár többek között szövegezte a munkahelyi demokrácia, a munkárszövetség és a gazdasági hatékonyság együttes erősítésének fontosságáról. Társadalmunkban — nemcsak a szemléletben, de intézményrendszerünk mozgásformáiban is — még mindig erőteljesen jelen van az egyenlősítés tendenciája. Véleménye szerint a társadalmi értékek és a hatékonyság között ésszerű kompromisszumot kell kötni. Az egyenlőtlenség megfelelő kezeléssel a fejlődés elengedhetetlen hajtóereje is. Nem az értékek tagadásáról, hanem az értékek átalakulásáról, a még bennük rejlő utópisztikus elemek leküzdéséről van szó.

Horuczi László tanszékvezető egyetemi docens a gazdaság és a mindennapi tudat kölcsönhatásának néhány elemét vizsgálta. A társadalmi megítélés ellentmondásosságát példázta, hogy az elvárások zöme egyik oldalról ma is egy ideálképből indul ki. A szocializmus sokak szerint csak

tervszerű, válságmentes és dinamikus lehet, így minden ezzel ellenkező részjelenséget gyakran az egész szocializmus tagadásaként értelmeznek. Ezzel egyszerre van jelen a társadalomban a kapitalizmus felértékelése, a pesszimizmus, stb. Végezetül az előadó arra hívta fel a figyelmet, hogy fel kell ismerni az átértékelés kritikai határát: az ideológiai egésze nem válhat cseppfolyóssá. A korábbi szocializmusok kritikája egy új, korszerű szocialista társadalom-felfogás születését is kell hogy eredményezze.

Egetz Emese egyetemi docens az állam és a gazdaság viszonyának néhány ideológiai vetületét elemezte. Sokáig hatott az államfetiszizmus, az állam mindenhatósgába vetett hit. Állami eszközökkel teljeskörűen helyettesíthetőnek vették a gazdaság spontán mozgásformáit. Az állam erősítésével törekedtek a tőkés forma maradványának tekintett áruteremelés visszaszorítására, miközben mindkettő létét nagyjából ugyanazon objektív tényezőkre — a gazdaság többszektorsága, gazdasági elkülönültsége stb. — vezették vissza. Az előadó szerint napjaink legfontosabb feladata, hogy az állam valóban tulajdonosként hasson a gazdaságra. Ha szinte kizárólag a költségvetési szféra közvetíti az állami akaratot a gazdaság felé, veszélybe kerülhetnek a bővített újratemelési hosszú távú feltételei.

G. J.

Befejeződtek a magyar-román tárgyalások

Szerdán a Parlamentben jelezte az aláírásával befejeződött a magyar-román gazdasági együttműködési vegyes kormánybizottság 18. ülésének zárójelentését.

Maróthy László és Gheorghe Petrescu miniszterelnökökkel a két ország miniszterelnökeinek 1982 júliusi találkozásánál, valamint a bizottság 1984. május 17. ülésén létrejött megállapodások végrehajtását. Kedvezőnek ítélték meg, hogy a két ország gazdasági kapcsolata az utóbbi időszakban több területen gyorsabb ütemben fejlődnek, mint korábban. Ez egyáltalán jó alapot teremt ahhoz, hogy az együttműködést szélesítsük, jobban kihasználjuk a két ország szomszédságából fakadó kölcsönös gazdasági előnyöket.

A két ország közötti áruforgalom 1984-ben elérte a 440 millió rubelt, 1985-re ennek további növelését tűzték ki célul, elsősorban a gépjellegű termékek kölcsönös szállításának fokozása révén. Szerszámgyártás, számítástechnika, eszközök és vegyi anyagokért cserébe Romániából többek között Dacia és Aro személygépkocsikat, dízelmotorokat, kőolajipari berendezéseket, só-, ammóniázókat és maronátront vásárolnak.

Az ülészakon egyetértettek abban, hogy erőfeszítéseket kell tenni a termelési kooperáció és gyártásszakszervezés területén. A gazdasági együttműködésben rejlő lehetőségek kihasználására. Megbízták a két ország ágazati miniszteriumait és gazdasági szervezeteit, hogy mielőbb írják alá az országok közötti gazdasági és szakosított együttműködés 1990-ig történő meghosszabbítását és bővítését előirányzó dokumentumokat, törekedjenek új megállapodások létrehozására. A termelési kapcsolatok bővítésére elsősorban a járműipar, a mező-

gazdasági gépgyártás és a vegyipar területén nyílik lehetőség. Az ésszerű munkamegosztásra azért is szükség van, hogy elkerüljék az előnytelen párhuzamos gyártás kialakulását. A műszaki-tudományos együttműködés eredményeinek a jövőben mindinkább konkrét termelési célokat kell szolgálniuk, különösen az olyan perspektívus ágazatokban, mint a robottechnika vagy a biotechnika.

A bizottság meglepedéssel vette tudomásul, hogy jó ütemben haladnak a tervezési koordinációs munkák. Az 1986—1990. évekre eddig

egyeztetett áruszállítási előirányzatok biztosítják gazdasági kapcsolatainak stabilitását. A tervezettség következő szakaszában az együttműködés bővítését lehet és kell megalapozni. Elsősorban további kölcsönös gépipari termékszállítások lehetőségét kell feltárni. Az érintett szervek feladatuk kapták, hogy gyorsítsák meg a két ország 2000-ig szóló gazdasági és műszaki-tudományos együttműködési programjának kidolgozását. Az ülészakon a felek megállapodtak, hogy folytatják a tárgyalásokat a függő ügyek rendezése érdekében. (MTI)

VÁNCSA JENŐ SVÉDORSZÁGI TÁRGYALÁSAI

Váncsa Jenő mezőgazdasági és élelmiszerügyi miniszter svéd partnerével, Svante Lundkvist mezőgazdasági miniszternek a meghívására április 15—17. között hivatalos látogatást tett Svédországban. A két miniszter megbeszélést folytatott a mezőgazdasági és élelmiszeripar területén meglévő kapcsolatok kiszélesítéséről, s a további együttműködésről a termelésben, a kutatásban, valamint a növényvédelem és az állategészségügy területén. Megállapították: a két országnak a mezőgazdaságban és az élelmiszer-iparban elért eredményei kölcsönösen előnyös lehetőségeket nyújtanak a kereskedelmi és kooperációs kapcsolatok bővítésére és a tapasztalatcsere területén. Váncsa Jenő szerdán este hazakerült Svédországból.

FOGADÁS

Abdul Aziz Masharika, a Szíriai Arab Köztársaság budapesti nagykövete fogadást adott hazája nemzeti ünnepére alkalmas kedden a Hilton Szállodában. A fogadásra részt vett Medve László egészségügyi miniszter, Oláh István vezérrezdes, honvé-

Elutazott a portugál külügyminiszter

Hivatalos látogatását befejezve szerdán elutazott Budapestre Jaime Gama, a Portugál Köztársaság külügyminisztere.

Gorbacsov látogatás

● Moszkva (MTI)

Moszkva legnagyobb ipari negyedébe, a Proletarszkij kerületbe látogatott el kedden és szerdán Mihail Gorbacsov, az SZKP KB főtítkára.

Vendége volt többek között a kerület pártbizottságának, amelynek tagjaival arról folytatott beszélgetést, hogy miként növelhető a pártszervezet szerepe a dolgozó kollektívák mozgósításában, a termelés intenzívbe tételében és a termékmínőség javításának előmozdításában. Alaposan megvitatták a legidősebb szocialisták kérdéseket.

Mihail Gorbacsov látogatást tett a ZIL-autógyárban is, ahol elbeszélgetett a dolgozókkal, érdeklődött munkájuk és életkörülményeik felől. Az SZKP KB főtítkára a gyár dolgozóival és vezetőivel megvitatta a nagyüzem fejlesztésére, a tudományos-műszaki haladás üzem belüli meggyorsítására vonatkozó terveket.

A gyár szerelőcsarnokában Mihail Gorbacsov munkágyúléson találkozott a ZIL-gyár dolgozóival. A gyűlésen mondott beszédében Mihail Gorbacsov többek között hangsúlyozta, hogy az SZKP lenini hagyományaihoz híven mindenben kikéri a nép véleményét, az emberek véleményét. A szovjet társadalom előtt most az a nagy feladat áll, hogy meggyorsítsa az ország társadalmi és gazdasági fejlődését, a termelés fejlesztését, és a termékek minőségének javítását.

Mihail Gorbacsov felkereste Nagatjint, a kerület egyik leggyorsabb épülő új lakótelepét. Az egyik iskolában beszélgetést folytatott a pedagógusokkal a középintézet oktatás reformjával összefüggő kérdésekről.

A kerületet járó Mihail Gorbacsovot meghívta lakására egy fiatal házaspár is.

ván, az Országos Béketanács Elnökségének tagja vezeti.

Az olasz szervezők az eseményre a békemozgalmak aktivistáin kívül meghívták a testvérvárosok képviselőit is. Collegno magyarországi testvérvárosa Sárospatak.

HADÁSZATI FEGYVER-RENDSZEREKRŐL

Genfben szerdán az új- és atomfegyverzetéről folyó szovjet—amerikai tárgyalások keretében ülést tartott a hadászati fegyverekkel foglalkozó munkacsoport.

SIKERTELEN KÍSÉRLET

Nem sikerült működésbe helyezni a Syncom típusú mesterséges hold hajtóművet szerdán a Discovery amerikai űrrepülőgép személyzetének. Az űrhajósok ugyan sikerrel közelítették meg a mesterséges holdat, és a robotkarral szerelt sajátkészítményű szerszámmal több ízben is megkísérelték a beszorult indítókar megmozgatását, az azonban nem reagált a próbálkozásra. Az Amerikai Űrhajózási Hivatal, a NASA vezetői ezek után úgy döntöttek, hogy feladják a további kísérletet, és a Discoveryt visszarendelik a Földre. Az űrrepülőgép várhatóan pénteken száll le a Cape Canaveral-i űrrepülőtéren.

Cikluszáró országgyűlési ülésszak

Csütörtökre összehívott ülészakán az országgyűlés — a Minisztertanács javaslatára — várhatóan új törvényt alkot az oktatásról, megvitatja a terület- és településfejlesztés hosszú távú feladatait, továbbá módosítja három magas szintű jogszabály, nevezetesen a népgazdasági tervezésről, az állami pénzügyekről és a tanácsokról szóló törvény egyes rendelkezéseit.

A mostani ülészak egyben cikluszáró is: befejezi érdemi munkáját az a „t. Ház”, amelyben a választópolgárok bizalmából 352 országgyűlési képviselőt öt évre szóló mandátumot kapott 1980 tavaszán. Az új országgyűlés a június 8-ra kiírt választások után tartja majd alakuló ülését.

A Magyar Népköztársaság legfelsőbb államhatalmi és népképviselői szervének most záruló ciklusa az 1980. június 26-án tartott alakuló üléssel kezdődött. Azóta 19 ülészak íródott a parlament krónikájába. A mostanival, a huszadikkal együtt, ez azt jelenti, hogy az országgyűlés — a kialakult szokásokat folytatva — évente négy alkalommal hívta össze az Elnöki Tanács. A közvélemény általában tavaszi, őszi és téli ülészaknak nevezi ezeket a tanácskozásokat.

A parlament plenáris tanácskozásainak ezt a ritmusát voltaképpen a célszerű gyakorlat formálta így, ugyanis szigorú szabály erre nincs, hanem a mindenkor feladatok diktálják az időzítést. Az alkotmány előírása szerint az országgyűlés éventenként legalább két ülészakot tart.

Az ötévi munka során eddig 19 törvényt hozott a parlament. Alkotmányos előírás, hogy évente törvénybe kell foglalni az állami költségvetést, valamint az előző esztendő költségvetésének a végrehajtását, azaz a számadatát. Ez tehát a 19-ből tíz témát jelentett; s valamennyit keretbe foglalta két „középtávú” jogszabály, az 1980. decemberében elfogadott törvény a népgazdaság VI. ötéves tervéről, illetőleg a tanácsok 1981—85. évi pénzügyi tervéről. Új törvényt született meg a ciklusban — időrendben — az országgyűlési képviselők és a tanácsok választásáról, az Alkotmányjogi Tanácsról és a tisztességtelen gazdasági tevékenység tilalmáról. Módosították — úgyszintén törvényben — a honvédelemről, az államigazgatási eljárás szabályairól, az alkotmányról, valamint a népi ellenőrzésről szóló törvényt.

A jogalkotási aktusok mellett a parlamentnek az alkotmányban rögzített joga és kötelessége, hogy időnként áttekintse a kormányzati szervek munkáját, hiszen a Minisztertanács működéséért az országgyűlésnek felelős. Így a ciklus folyamán a Minisztertanács elnöke két alkalommal — 1980-ban az őszi, 1983-ban a nyári ülészakon — számolt be a kormány programjáról, munkájáról és további feladatairól. Ezenkívül tíz esetben hangzott el egy-egy szakterületről — például külügy, belügy, igazságügy, ipar, mezőgazdaság, kereskedelem, művelődésügy — vagy azok meghatározott témáiról miniszteri exozé; s hallhattak a képviselők beszámolót az Elnöki Tanács tevékenységéről, a Legfelsőbb Bíróság és a Legfőbb Ügyészség munkájáról. Államtitkárok számoltak be a statisztikai, a környezetvédelmi, valamint a tanácsokról szóló törvény végrehajtásáról, a vizsgáldoklás időszaki kérdéseiről, a népi ellenőrzés tapasztalatairól.

Már e — korántsem teljes — gyorsmérésből is kitűnik, hogy az Országházban valóban az ország úgyszólván minden dolga, a választópolgárok és az egész lakosság sok fontos témája napirendre került.

1980-ban, a kormányprogram megvitatásakor és elfogadásakor a képviselők az addigi gazdaságpolitikai törekvések folytatásának támogatásáról biztosították a kormányzatot. Megerősítették, hogy a XII. pártkongresszus határozatainak szellemében fogant követeztes gazdaságpolitikai gyakorlattal lehet és kell kijutni a világgazdasági változások és a belső gyengeségek okozta nehézségekből. A képviselők észrevették a választók széles körének is egyetértését tükrözték, amely a kormányzatnak új programja valóra váltásához utatvalót, s megújulásra kész, mindinkább kibontakozó alkotó, kezdeményező készséget ígért. A vitában a külgazdasági körülmények várható alakulásáról, hazánk gazdasági fejlődésének lehetőségeiről, az irányító és végrehajtó munka továbbfejlesztésének feladatairól reális kép alakult ki; olyan valós értékelés, amelyben éppúgy megtalálhatók voltak a kritika árnyalt színei, mint a felelős vállalati, munkahelyi önállóságok a demokratizmus erősítésével együtt szorgalmazó vonások.

1981-ben, amikor a környezet védelméről szóló 1976. évi II. törvény végrehajtásának tapasztalatait elemezték a képviselők, nyomatékkal rámutattak a környezet- és természetvédelem nem lehet önálló tevékenység. Példák is sorjázta: a talajjavításra költött, a nagyobb hozamot biztosító milliárdok egyúttal az ember és környezete jobb összhangját is szolgálják. Rögvest hozzáfették, hogy ezekben az iparnak is szép számmal akad téendője, köztük a földet és a mélyében rejlő vizet mérgező szennykibocsátások megszüntetése. A képviselők tolmácsolták megbi-zók, a választók egybehangoz követelését: nagyobb szigorra van szükség a környezetet, a természeti értékeinket szennyezéssel, rongálással szemben.

1982-ben a közrend és a közbiztonság helyzetét vizsgálva, az országgyűlés megállapította, hogy a szilárd közbiztonság szilárd társadalmi rendünk függvénye, következésképpen.

A bűnüldöző szervek megfelelő személyi és technikai feltételekkel rendelkeznek a bűncselekmények felderítésére, megelőzésére, ám nem nélkülözhetik az egész társadalom, az intézmények és az állampolgárok segítségét sem. Az emberi felelősség, az „érdekeltségi szemlélet” kialakításában, fejlesztésében a családok, az iskolák, társadalmi és tömegszervezeteknek egyaránt van feladatuk.

1984-ben — a téli ülészakon — azzal fogadta el az országgyűlés az 1985. évi költségvetéséről szóló törvényt, hogy a benne szereplő előirányzatok — az éves népgazdasági tervvel összhangban — megfelelően tükrözik és segítik megvalósítani gazdaságpolitikánk fő céljait, a népgazdasági egyensúly további javítását, a hatékonyság és a takarékoskosság követelményeit. Mire épülnek az előirányzatok? — tették fel többen is a kérdést a vita során. A válasz: mindenekelőtt arra, hogy a termelés és a nemzeti jövedelem bővülése az előző évekhez viszonyítva élénkül. A nemzeti jövedelem — most már úgy mondhatjuk, hogy az idén — a terv szerint 2,3—2,8 százalékkal növekszik. A termelés bővülését meghaladóan fokozódik a kivétel. Don-tó fontosságú követelmény, hogy a termelés hatékonyságának növelését a ráfordítások csökkentése, a munka termelékenységének a korábbinál gyorsabb növekedése, a termelés javuló fajlagos anyag- és energiafelhasználása révén érjük el. A gazdasági növekedés ütemével és a kül-gazdasági egyensúly javulásával összhangban áll az a cél, hogy a nemzeti jövedelem belső felhasználása — ha kis mértékben is, 1—1,5 százalékkal — növekedjen; s várhatóan javulnak a lakosság életkörülményei. (MTI)